

بررسی تاثیر محیط بر باورهای دینی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهید باهنر اصفهان

محمد قدرتی^۱

اسماعیل صالحی راد^۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر جو و محیط دانشگاه بر باورهای دینی دانشجویان پردیس شهید باهنر اصفهان انجام گرفته است. **روش**: این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش آن توصیفی و از نوع همبستگی می باشد جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل کلیه دانشجویان است که تعداد آن ها ۱۳۴۸ نفر می باشد و ۳۱۷ نفر به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شدند و روش نمونه گیری در این تحقیق از روش تصادفی ساده استفاده شده است. **یافته ها**: بین محیط و جو سازمانی دانشگاه و باورهای دینی بر حسب رشته تحصیلی و ترم تحصیلی تفاوت معنی دار وجود ندارد و ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با باورهای دینی معنی دار است یعنی محیط و جو سازمانی دانشگاه بر باورهای دینی تاثیر دارد. میزان پایبندی دانشجویان به اعتقادات و باورهای دینی بعد از اعتقادات و دانش دینی بیشترین میانگین و و پایبندی به بعد تکالیف جمعی شرعیات و عبادیات میانگین متوسطی و پایبندی به بعد تکالیف فردی شرعیات و انجام فردی عبادیات کمترین میانگین را داشتند. **نتیجه گیری**: محیط و جو سازمانی دانشگاه بر باورهای دینی دانشجویان تاثیر دارد و مدیران و مسئولان با فراهم آوردن جو مطلوب دانشگاهی میتوانند اعتقادات و باورهای دانشجویان را به حد متعادلی برسانند.

کلید واژگان: باورهای دینی، محیط و جو، دینداری، دانشجویان معلمان.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و حقوق اسلامی دانشگاه اردکان، دبیر آموزش و پرورش اصفهان - جلگه mohamad.ghodrati1373@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ اسلام، دبیر آموزش و پرورش اصفهان - زواره esmaeil.salehirad1@gmail.com

۱. مقدمه

از افکار دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه این است که بتواند در خدمت مردم باشد و بر دانش خود بیفزاید و می خواهد خط مشی وی تغییر نکند و روز به روز بر باورهای دینی اش افزوده گردد در این دوره چند ساله که در دانشگاه می باشد آن بینش و معرفتی که کسب می کند آینده ساز وی می باشد و کمک شایانی به رفتار وی می کند و جوانان دانشجویان آینده ساز کشورمان می باشند و اخلاق و رفتار آنها نقش عظیمی در سرنوشت کشورمان دارد دوران دانشجویی اوج دوران فرهیختگی و جوشش علم می باشد محیط برجسته و متفاوت دانشگاه زمینه ساز قابلیت ها و توانایی های فراوانی است که دانشجو را در معرض آراء و افکار و عقاید جدیدی قرار می دهد اما دانشجویان در مقابل این همه تازگی پذیرنده محض نیستند و رفتار آنها متأثر از الگوهای رفتاری است که ناشی از کنش متقابل با الگوها و مدل های رفتاری و فعالیت های مذهبی آنها است که در خانواده مدرسه و اجتماع اخذ کرده اند لذا شکل گرفته است و با شخصیتشان عجین شده است.

محیط و دانشگاه دو عنصر تاثیرگذار بر فرهنگ جامعه اند تاثیر مثبت و مطلوب دانشگاه و دانشجو بر جامعه در گرو فعلیت یافتن هویت واقعی و مطلوب دانشگاه و به تبع دانشجویان اگر وی هویت مطلوب پیدا نکرد ممکن است موجب تباهی و پس رفت یک جامعه گردد (سلیمانپور ۱۳۸۴) و تربیت دانشجویان کارآمد و علاقمند گام مهم و اساسی در پیشبرد اهداف کشور به شمار می رود در این زمینه باید اشاره کرد که شکوفاشدن استعدادها و به فعلیت رسیدن قوای آدمی و تحقق گوهر وجود او در گرو تعلیم و تربیت صحیح است (شعاری نژاد ۱۳۸۸: ۳۲۸) با توجه به اینکه روانشناسان معتقدند درایمان به خداوند نیروی خارق العاده وجود دارد که نوعی قدرت معنوی به انسان متدین می بخشد و در تحمل سختی های زندگی او را کمک می کند و از نگرانی دور می کند (نجاتی ۱۳۸۴) بنابراین دانشجویانی که باورهای دینی بالا را در خود نهادینه کرده باشند موجب می شوند در آینده شغلی خود با قدرت بالا در حرفه معلمی ظاهر شوند و با تمسک به قدرت معنوی خود به تربیت کارآمد دانش آموزان بپردازد

۱.۱. بیان مسئله

باورهای دینی مجموعه اقدامات و رفتارها و باورها و نگرشهایی است که در ارتباط با اصول دین و فروع دین و دیگر حیطه های مرتبط با مذهب عنوان می شود (دورکیم ۱۳۸۳) و این باورها قوای انسان را در جهت تعادل در چارچوب ارزشهای دینی شکوفا و فراهم میکند و افرادی را تربیت می کند که در جهت پیشرفت خودشان و کشورشان باشند (بیات و تلخابی ۱۳۸۱: ۵۳) ویلیام جیمز نمودار شدن حقیقت باورهای دینی را در بخش عواطف و احوال دینی می

^۳ Upbrining

^۴ Religious beliefs

^۵ William James

داند(اذربایجانی ۱۳۸۷:۱۵۱) و عمل به آنها نوعی ادراک فردی برخاسته از معرفت دین است که به فرد بینش خاصی نسبت به حقانیت اصول دینی ارائه میدهد و اعمال دینی مثل شعائر و مناسک و آداب و رسوم تدوین شده در میان معتقدان به دین رفتارهای نمونه ای به حساب می آیند (فقیهی ۱۳۸۵: ۷۰) و بطور کلی میتوان گفت دین وجوه مشترکی از جمله باورها و اعتقادات را شامل می شود و باورها و اعتقادات دینی بخش اعظمی از دین را تشکیل می دهد و دین و تدین (ایمان) دو کلمه متفاوت می باشند و از دین به عنوان مکتب یاد می شود با محتوا و مفاد و حیانی و به مفهوم گزاره هایی است که بر پیامبران ارسال می شود و تدین و دینداری وصف انسان دیندار و حاصل عملکرد دین ورزی انسان می باشد (جوادی املی ۱۳۸۲: ۲۷) و رابطه دین و دینداری رابطه کل و جزء است به این معنا که دین یک مفهوم کلی و دینداری مصداق و جلوه ای از آن می باشد (میرسندسی، ۱۳۹۰: ۸۴) بنابراین در هر دینی باورها و اعتقاداتی در نزد پیروان آن دین وجود دارد که معمولاً پیروان، خود را نسبت به آنها مقید می دانند و بیشتر علمای اسلام دین را مجموعه تعالیم و دستوراتی می دانند که خداوند از طریق پیامبران خود برای هدایت بشر فرستاده است این تعالیم را می توان به سه بخش « احکام و عقاید و اخلاقیات » تفکیک کرد (جوادی املی ۱۳۸۲: ۴۲).

از جمله عوامل موثر بر باورهای دینی جو دانشگاه می باشد که جو مناسب می تواند آن را نسبت به قبل از ورود به دانشگاه افزایش یا کاهش دهد و به نوعی دانشجویان با محیط در تعامل هستند و از آن تاثیر می پذیرند و هر سازمانی دارای جو سازمانی منحصر به فردی باشد و قابل دیدن و لمس کردن نیست؛ اما مانده های درون اتاق بر روی همه چیزها اثر می گذارد در متون لاتین مدیریت، جو را با عباراتی همچون محیط اجتماعی، فرهنگ، اتمسفر و شخصیت هم خانواده دانسته اند (دیویس ۱۳۷۰).

سازمان از نظر ریچارد دفت (۱۹۹۰) سیستمی است که برای بقا باید با محیط در تعامل باشد هم منابع را از محیط دریافت و هم منابع را به آن منتقل سازد سازمان نمی تواند مستقل از محیط باشد بلکه باید پیوسته تغییر کند و با آن تطبیق یابد (دفت ۱۹۹۰، به نقل از جمشیدیان و همکاران ۱۳۷۶) و سیستم دانشگاه یکی از این سیستم هایی می باشد که برای بقای خود نیاز به تعامل با محیط دارد و محیطی است که در بروز و ظهور استعداد های درخشان شخصیت انسانی تاثیر می گذارد و دانش آموزان پس از ورود به دانشگاه با محیط جدیدی روبرو می شوند که در شخصیت آنها موثر است و به نوعی یک دوره زندگی خود را در این محیط می گذرانند جو یا اتمسفر، تظاهراتی از برنامه درسی و به منزله ی روح و محیط حاکم بر دانشکده ها و برنامه آموزشی می باشد (ثناگو و همکاران، ۱۳۹۲) جو دانشگاه کیفیت نسبتاً پایدار محیط آموزشی است که حاصل تلاش روابط و کنش های متقابل میان گروه های درونی دانشگاه و مسئولان و اساتید و کارکنان و دانشجویان می باشد حاصل نهایی این تعاملات شکل گیری ارزش ها و اعتقادات و موازین اجتماعی نظام دانشگاه است و کنش متقابل

۶ Atmosphere/campus community

۷ Richard Daft

میان فراگیران و محیط اجتماعی اهمیت بسزایی دارد (ثناگو و همکاران ۱۳۹۱: ۳۰۹، ۳۰۳) و از نظر فرنچ و بل، جو دُر نتیجه تعامل میان آموزش دهنده و آموزش گیرنده در بافتی از محیط حاصل می شود (فرنچ و بل ۱۳۸۵) و مورن و لیکوین (۱۹۹۲) جو سازمانی را ویژگی نسبتاً بادوامی از سازمان می دانند که موجب تمایز آن سازمان از سایر سازمان های گردد (جمشیدیان، ۱۳۷۶).

۲. فرضیات پژوهش

فرضیه اصلی: محیط و جو سازمانی دانشگاه بر باورهای دینی دانشجویان تاثیر دارد
فرضیات فرعی:

۱- محیط و جو سازمانی بر اعتقادات و باورهای دانشجویان تاثیر دارد

۲- محیط و جو سازمانی بر شرعیات (عمل به تکالیف فردی) دانشجویان تاثیر دارد

۳- محیط و جو سازمانی بر عبادیات (انجام فردی عبادیات) دانشجویان تاثیر دارد

۴- محیط و جو سازمانی بر عبادیات (انجام جمعی) دانشجویان تاثیر دارد

۵- محیط و جو سازمانی بر اخلاقیات دانشجویان تاثیر دارد

۶- محیط و جو سازمانی بر شرعیات (عمل به تکالیف جمعی) دانشجویان تاثیر دارد

۲.۱. نوع و روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش آن توصیفی و از نوع همبستگی می باشد. در این پژوهش از آنجایی که محققان به تعیین رابطه محیط و جو سازمانی با باورهای دینی در بین دانشجویان می پردازد لذا پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی می باشد.

۲.۲. پیشینه ی پژوهش

ابراهیمی (۱۳۷۶) به این نتیجه رسیده است که در ۷۵ درصد از دانشجویان دانشگاه اصفهان گرایش دینی وجود دارد و دانشگاه بر افکار و اعمال دینی ۴۰ درصد از دانشجویان تاثیر داشته است که دانشجویان دختر نسبت به پسران عملکرد بهتری داشته

[^] Frennch & Bell

[^] Morin/Lykvyin

اند و مرجایی (۱۳۷۹) در پژوهش خود با عنوان (بررسی ایمان دینی و دین گرایی دانشجویان) میزان دینداری دانشجویان را در حد بالا ارزیابی کرده است و همچنین در تحقیقی که پور یوسفی در مورد سنجش دینداری بر روی دانشجویان مسلمان مشغول به تحصیل در دانشگاه شیكاگان انجام داده است نتایج میزان دینداری بالایی را گزارش می دهد و میزان دینداری آنها در ابعاد اعتقادی و عاطفی بیش از پیامدی بوده است (پوریوسفی به نقل از سراج زاده ۱۳۸۳) و همچنین حبیب زاده (۱۳۸۴) در بررسی انواع دینداری در بین دانشجویان دانشگاه تهران به این نتایج رسیده است که پاسخگویان در ابعاد اعتقادات دینی و اخلاق و تکالیف فردی بیشترین نمره و در عبادت جمعی و فردی و دانش دینی کمترین نمره را اخذ کرده اند، از دید محقق تفاوت نمرات ابعاد مختلف دینداری نشانگر تضعیف پایبندی افراد به همه ابعاد دین در بین دانشجویان است نتیجه دیگر آنکه دینداری دانشجویان با ترکیب همه ابعاد به سمت متوسط میل می کند. در پژوهشی که حسین پور (۸۴) انجام داد با عنوان بررسی برخی الگوهای رفتاری و مذهبی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بهبهان در دوران تحصیل این نتایج به دست آمده است که بین الگوهای رفتاری و فعالیت‌های مذهبی دانشجویان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد یعنی با افزایش الگوهای رفتاری میزان فعالیت‌های مذهبی نیز افزایش یافته است و همچنین بین دانشجویان رشته های تحصیلی و فعالیت های مذهبی دانشجویان رابطه مثبت معناداری وجود دارد و توسلی و مرشدی (۱۳۸۵) با مطالعه وضعیت دینداری دانشجویان دانشگاه صنعتی امیرکبیر به این نتایج رسیدند که باورهای دینی دانشجویان در حد بالا و پایبندی آنان به انجام مناسک فردی دینی در حد متوسط روبه بالایی است ولی پایبندی آنان به انجام دادن اعمال جمعی در حد کم ارزیابی شده است همانگونه که در پژوهش های انجام شده مشاهده میشود اکثر دانشجویان دینداری متوسط روبه بالایی را دارند و بیشترین حضور در تکالیف فردی ارزیابی شده است و کمترین حضور هم نسبت به تکالیف جمعی بوده و دانشجویان معمولاً از اعتقادات بالایی برخوردار بوده اند و همچنین بین رشته ها و مقاطع تحصیلی هم تفاوت در میزان دینداری و باورهای دینی دانشجویان مشاهده شده است و دانشگاه هایی که بیشترین تاکیدشان در پایبندی به اعتقادات و باورها بوده است میزان عملکرد دانشجویان بهتر بوده است.

۳. جامعه آماری و نمونه و برآورد حجم نمونه پژوهش و روش پژوهش

جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل کلیه دانشجویان است که تعداد آن ها ۱۳۴۸ نفر می باشد. معمولاً برای تعیین حجم یک نمونه دقیق، هیچ رقم معین یا درصد ثابتی از افراد جامعه وجود ندارد. این امر ممکن است به ماهیت جامعه مورد نظر، داده های که باید جمع آوری و تجزیه و تحلیل شود و یا روش تحقیق بستگی داشته باشد (خویی نژاد، ۱۳۸۰) از طرفی انتخاب نمونه با اندازه بسیار بزرگ مستلزم صرف هزینه، وقت زیاد و داشتن نیروی انسانی ماهر است. از این رو در بسیاری از موارد امکان انتخاب چنین نمونه ی وجود ندارد. بنابراین برای صرفه جویی در این موارد محقق باید حدی را قائل شود و اندازه نمونه را چنان انتخاب کند که برآورد او درست و مطابق با ویژگی های آماری باشد و با استفاده از روش سرشماری ۳۱۷ نفر به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شدند و در این تحقیق از روش تصادفی ساده استفاده شده است.

۳.۱. ابزار پژوهش

- سال دوم
- شماره ۸
- پاییز ۱۳۹۶

۳،۱،۱. مقیاس سنجش دینداری شجاعی زند

استارک و گلاک (۱۹۶۵) پنج بعد اصلی برای دینداری قائلند که عبارتست از (اعتقادی، مناسکی، تجربی، فکری و پیامدی) (سراجزاده و توکلی ۱۳۸۰:۱۶۴) این مقیاس تعهددینی پرکاربردترین سنجه غربی در پژوهشهای دینداری جامعه شناسان داخلی است بیشتر تلاشهایی که در غرب برای ساخت مقیاسهای سنجش دینداری انجام گرفته مبتنی بر زمینه سنتی یامسیحی است از این رو، بسیاری معتقدند که این مقیاسها نمیتوانند مبنای خوبی برای سنجش دینداری سایر ادیان، از جمله اسلام، باشند شجاعی زند (۱۳۸۴) در پی آن برآمده تا بر مبنای اصول دین اسلام، اوضاع اجتماعی ایران و در نظر گرفتن اصول لازم برای الگوی جامع سنجش دینداری، ابعاد متفاوت دین را از دیدگاه جامعه شناختی متمایز و تبیین کند بنابراین از سنجه ی شجاعی زند که بنظر نویسنده از اهمیت چندانی برخوردار است و بدلیل اینکه باورهای دینی جزئی از دینداری اشخاص در جوامع محسوب میشود در این پژوهش از این سنجه ی بومی استفاده شد که ابعاد آن شامل موارد زیر میباشد

۱- اعتقادات (که شامل مولفه های اعتقادات و باورها و داشتن معلومات دینی میباشد) ۲- عبادیات (که شامل انجام فردی عبادت و انجام جمعی عبادت میباشد) ۳- اخلاقیات ۴- شرعیات (که شامل عمل به تکالیف جمعی و تکالیف فردی میباشد) و نمره گذاری پرسشنامه بصورت طیف لیکرت ۵ نقطه ای می باشد که برای گزینه ها امتیازات ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ در نظر گرفته شد.

۳،۱،۲. مقیاس پرسشنامه محیط دانشگاهی

پرسشنامه سنجش محیط آموزشی آکادمیک از ۵۶ گویه و ۶ خرده مقیاس تشکیل شده است که به منظور سنجش محیط دانشگاه بکار می رود. نمره گذاری پرسشنامه بصورت طیف لیکرت ۵ نقطه ای می باشد که برای گزینه های «اصلاً موافق نیستم»، «اندکی موافقم»، «به طور متوسطی موافقم»، «تا اندازه ای موافقم» و «کاملاً موافقم» به ترتیب امتیازات ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ در نظر گرفته شده است.

۳،۲. تعیین روایی و پایایی ابزارهای اندازه گیری پژوهش

۳،۲،۱. روایی پرسشنامه

روایی اصطلاحی است که به هدفی که آزمون برای تحقق بخشیدن به آن درست شده است اشاره می کند. مهمترین انواع روایی عبارتند از روایی محتوایی، روایی ملاکی، در پژوهش حاضر روایی صوری پرسشنامه محیط و جو سازمانی، باورهای دینی با استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور و استادان و چندتن از صاحب نظران موضوعی برآورد گردیده است.

۳،۲،۲. پایایی پرسشنامه ها

روش پایایی مصححان، روش بازآزمایی، روش فرم های هم ارز، و روش های همسانی درونی از روش های تعیین پایایی است. برای تعیین پایایی، روش های مختلفی وجود دارد. در پژوهش حاضر برای مشخص شدن پایایی پرسشنامه ها از ضریب آلفای کرونباخ که یکی از روش های همسانی درونی است استفاده گردیده است.

ضرایب پایایی کل برای هر یک از پرسشنامه های محیط و جو سازمانی، باورهای دینی در جدول زیر نشان داده شده است

جدول ضرایب پایایی کل پرسشنامه های محیط و جو سازمانی، باورهای دینی

ضریب پایایی	پرسشنامه
۰/۹۱	محیط و جو سازمانی
۰/۸۸	باورهای دینی

طبق یافته های جدول ضرایب پایایی پرسشنامه ها به ترتیب محیط و جو سازمانی (۰/۹۱) و باورهای دینی (۰/۸۸) محاسبه گردید که نشان از دقت بالای ابزار اندازه گیری استفاده در این مطالعه می باشد.

جدول ضرایب پایایی مؤلفه های باورهای دینی

ضریب پایایی	پرسشنامه
۰/۸۱	اعتقادات و باورها
۰/۷۸	شرعیات (تکالیف فردی)
۰/۸۵	عبادیات (انجام فردی)
۰/۸۳	عبادیات (انجام جمعی)
۰/۸۵	اخلاقیات
۰/۸۲	شرعیات (عمل به تکالیف جمعی)
۰/۸۰	اعتقادات (دانش دینی)

۴. داده های جمعیت شناختی پرسشنامه

در جدول (۴-۱) تا (۴-۵) یافته های جمعیت شناختی تحقیق شامل رشته تحصیلی، ترم تحصیلی، سن، وضعیت تاهل و وضعیت خوابگاه به همراه نمودارهای آماری نشان داده شده است.

جدول (۴-۱): توزیع فراوانی گروه نمونه بر حسب رشته تحصیلی

درصد فراوانی	فراوانی	شاخص های آماری رشته تحصیلی
۷/۳	۲۳	ادبیات
۰/۶	۲	ارتباط تصویری
۵/۴	۱۷	مشاوره و راهنمایی
۸/۸	۲۸	ریاضی
۸/۸	۲۸	شیمی
۱/۳	۴	تربیت بدنی
۵/۴	۱۷	ادبیات عرب
۵/۷	۱۸	کودکان استثنایی
۷/۳	۲۳	زبان
۲۹/۷	۹۴	علوم تربیتی
۷/۹	۲۵	فیزیک
۵/۴	۱۷	الهیات
۲/۵	۸	علوم اجتماعی
۴/۱	۱۳	زیست
۱۰۰	۳۱۷	مجموع

نتایج جدول (۴-۱) نشان می دهد رشته تحصیلی ۲۹/۷ درصد از شرکت کنندگان در پژوهش علوم تربیتی است.

جدول (۲-۴): توزیع فراوانی گروه نمونه بر حسب ترم تحصیلی

درصد فراوانی	فراوانی	شاخص های آماری ترم تحصیلی
۱/۹	۶	بی پاسخ
۱۲/۹	۴۱	ترم ۲
۲۴	۷۶	ترم ۳
۲۴/۳	۷۷	ترم ۵
۳۶/۹	۱۱۷	ترم ۷
۱۰۰	۳۱۷	مجموع

نتایج جدول (۲-۴) نشان می دهد ۳۶/۹ درصد از شرکت کنندگان در پژوهش در ترم تحصیلی هفتم مشغول به تحصیل می باشند.

جدول (۳-۴): توزیع فراوانی گروه نمونه بر حسب سن

درصد فراوانی	فراوانی	شاخص های آماری سن
۴/۱	۱۳	بی پاسخ
۲۷/۴	۸۷	۲۰ سال و کمتر
۵۹/۹	۱۹۰	۲۱ تا ۲۳ سال
۸/۵	۲۷	بیشتر از ۲۳ سال
۱۰۰	۳۱۷	مجموع

جدول (۴-۴): میانگین و انحراف معیار نمرات محیط و جو سازمانی دانشگاه و باورهای دینی

انحراف معیار	میانگین	شاخص های آماری مقیاس
--------------	---------	-------------------------

محیط و جو سازمانی دانشگاه	۲/۷۷	۰/۵۹
باورهای دینی	۳/۷۹	۰/۳۹

نتایج جدول (۴-۵) نشان می دهد میانگین محیط و جو سازمانی دانشگاه و باورهای دینی به ترتیب برابر با ۲/۷۷، ۳/۷۹ است.

جدول (۴-۶): میانگین و انحراف معیار مؤلفه های باورهای دینی

شاخص های میانگین	انحراف معیار	آماره مقیاس
اعتقادات و باورها	۴/۷۵	۰/۶۸
شرعیات (تکالیف فردی)	۳/۰۵	۰/۵۶
عبادیات (انجام فردی)	۳/۱۳	۰/۶۰
عبادیات (انجام جمعی)	۳/۵۴	۰/۹۱
اخلاقیات	۳/۸۶	۰/۶۵
شرعیات (عمل به تکالیف جمعی)	۳/۷۵	۰/۷۲
اعتقادات (دانش دینی)	۴/۴۳	۰/۷۰

نتایج جدول (۴-۷) نشان می دهد میانگین اعتقادات و باورها، شرعیات (تکالیف فردی)، عبادیات (انجام فردی)، عبادیات (انجام جمعی)، اخلاقیات، شرعیات (عمل به تکالیف جمعی) و اعتقادات (دانش دینی) به ترتیب برابر با ۴/۷۵، ۳/۰۵، ۳/۱۳، ۳/۵۴، ۳/۸۶، ۳/۷۵، ۴/۴۳ است.

۴.۱. یافته های استنباطی

در این قسمت، یافته های استنباطی تحقیق بر اساس فرضیات تحقیق تنظیم و به آن پرداخته شده است.

۴.۱.۱. فرضیه اصلی: محیط و جو سازمانی دانشگاه بر باورهای دینی دانشجویان تاثیر دارد.

جدول (۴-۸): ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با باورهای دینی

باورهای دینی			متغیر ملاک
			شاخص آماری
سطح معناداری	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	متغیر پیش بین
۰/۰۰۱	۰/۰۹۰	۰/۳۰۰**	محیط و جو سازمانی دانشگاه

$p < 0/01$

یافته های جدول (۴-۸) نشان می دهد ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با باورهای دینی معنی دار است. یعنی محیط و جو سازمانی دانشگاه بر باورهای دینی ($r=0/300$) تاثیر دارد. بر اساس ضریب تعیین r^2 ۹ درصد واریانس محیط و جو سازمانی دانشگاه با باورهای دینی مشترک بوده است. لذا فرضیه اصلی مبنی بر این که محیط و جو سازمانی دانشگاه بر باورهای دینی تاثیر دارد، تأیید می گردد.

۴،۱،۲ فرضیه اول: محیط و جو سازمانی دانشگاه بر اعتقادات و باورها دانشجویان تاثیر دارد.

جدول (۴-۹): ضریب همبستگی بین بعد اعتقادات و باورها از محیط و جو سازمانی دانشگاه با اعتقادات

اعتقادات و باورها			متغیر ملاک
			شاخص آماری
سطح معناداری	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	متغیر پیش بین
۰/۰۲۰	۰/۰۲۴	۰/۱۵۴*	محیط و جو سازمانی دانشگاه

$p < 0/05$

یافته های جدول (۴-۹) نشان می دهد ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با اعتقادات و باورها معنی دار است یعنی محیط و جو سازمانی دانشگاه بر اعتقادات و باورها ($r=0/154$) تاثیر دارد. بر اساس ضریب تعیین r^2 ۲/۴ درصد واریانس محیط و جو سازمانی دانشگاه با اعتقادات و باورها مشترک بوده است. لذا فرضیه اول مبنی بر این که محیط و جو سازمانی دانشگاه بر اعتقادات و باورها تاثیر دارد، تأیید می گردد.

۴،۱،۲ فرضیه دوم: محیط و جو سازمانی دانشگاه بر شریعات (تکالیف فردی) دانشجویان تاثیر دارد.

جدول (۴-۱۰): ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با شریعات (تکالیف فردی)

شریعات (تکالیف فردی)			متغیر ملاک
			شاخص آماری
سطح معناداری	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	متغیر پیش بین
۰/۰۰۵	۰/۰۳۶	۰/۱۸۹**	محیط و جو سازمانی

$p < 0/05$

یافته های جدول (۴-۱۰) نشان می دهد ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با شریعات (تکالیف فردی) معنی دار است. یعنی محیط و جو سازمانی دانشگاه بر شریعات (تکالیف فردی) ($r = 0/189$) تاثیر دارد. بر اساس ضریب تعیین ($r^2 = 3/6$) درصد واریانس محیط و جو سازمانی دانشگاه با شریعات (تکالیف فردی) مشترک بوده است. لذا فرضیه دوم مبنی بر این که محیط و جو سازمانی دانشگاه بر شریعات (تکالیف فردی) تاثیر دارد، تأیید می گردد.

۴،۱،۴ فرضیه سوم: محیط و جو سازمانی دانشگاه با عبادیات (انجام فردی) دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول (۴-۱۱): ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با عبادیات (انجام فردی)

عبادیات (انجام فردی)			متغیر ملاک
			شاخص آماری
سطح معناداری	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	متغیر پیش بین
۰/۰۰۱	۰/۰۵۷	۰/۲۳۹**	محیط و جو سازمانی

$p < 0/01$

یافته های جدول (۴-۱۱) نشان می دهد ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با اعتقادات ($r = 0/239$) معنی دار است. یعنی محیط و جو سازمانی دانشگاه بر عبادیات (انجام فردی) تاثیر دارد. بر اساس ضریب تعیین ($r^2 = 5/7$) درصد واریانس محیط و جو سازمانی دانشگاه با عبادیات (انجام فردی) مشترک بوده است. لذا فرضیه سوم مبنی بر این که محیط و جو سازمانی دانشگاه بر عبادیات (انجام فردی) تاثیر دارد، تأیید می گردد.

۴،۱،۵ فرضیه چهارم: محیط و جو سازمانی دانشگاه با عبادیات (انجام جمعی) دانشجویان تاثیر دارد.

جدول (۴-۱۲): ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با عبادیات (انجام جمعی)

عبادیات (انجام جمعی)			متغیر ملاک
			شاخص آماری
سطح معناداری	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	متغیر پیش بین
۰/۰۷۱	۰/۰۱۴	۰/۱۲۰	محیط و جو سازمانی

$p < 0/05$

یافته های جدول (۴-۱۲) نشان می دهد ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با عبادیات (انجام جمعی) معنی دار نیست. یعنی محیط و جو سازمانی دانشگاه بر عبادیات (انجام جمعی) ($r=0/120$) تاثیر ندارد. بر اساس ضریب تعیین (r^2) ۱/۴ درصد واریانس محیط و جو سازمانی دانشگاه با عبادیات (انجام جمعی) مشترک بوده است. لذا فرضیه چهارم مبنی بر این که محیط و جو سازمانی دانشگاه بر عبادیات (انجام جمعی) تاثیر دارد، تأیید نمی گردد.

۴،۱،۶. فرضیه پنجم: محیط و جو سازمانی دانشگاه با اخلاقیات دانشجویان تاثیر دارد.

جدول (۴-۱۳): ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با اخلاقیات

اخلاقیات			متغیر ملاک
			شاخص آماری
سطح معناداری	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	متغیر پیش بین
۰/۰۱۱	۰/۰۲۹	۰/۱۷۱*	محیط و جو سازمانی

$p < 0/05$

یافته های جدول (۴-۱۳) نشان می دهد ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با اخلاقیات معنی دار است. یعنی محیط و جو سازمانی دانشگاه بر اخلاقیات ($r=0/171$) تاثیر دارد. بر اساس ضریب تعیین (r^2) ۲/۹ درصد واریانس محیط و جو سازمانی دانشگاه با اخلاقیات مشترک بوده است. لذا فرضیه پنجم مبنی بر این که محیط و جو سازمانی دانشگاه بر اخلاقیات تاثیر دارد، تأیید می گردد.

۴،۱،۷. فرضیه ششم: محیط و جو سازمانی دانشگاه با شرعیات (عمل به تکالیف) دانشجویان تاثیر دارد.

جدول (۴-۱۴): ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با شرعیات (عمل به تکالیف)

شرعیات (عمل به تکالیف)			متغیر ملاک
			شاخص آماری
سطح معناداری	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	متغیر پیش بین
۰/۰۰۱	۰/۰۴۷	۰/۲۱۷**	محیط و جو سازمانی

$p < 0/01$

یافته های جدول (۴-۱۴) نشان می دهد ضریب همبستگی بین محیط و جو سازمانی دانشگاه با شرعیات (عمل به تکالیف) معنی دار است. یعنی محیط و جو سازمانی دانشگاه بر شرعیات (عمل به تکالیف) ($r=0/217$) تاثیر دارد. بر اساس ضریب تعیین (r^2) ۴/۷ درصد واریانس محیط و جو سازمانی دانشگاه با شرعیات (عمل به تکالیف) مشترک بوده است. لذا فرضیه ششم مبنی بر این که محیط و جو سازمانی دانشگاه بر شرعیات (عمل به تکالیف) تاثیر دارد، تأیید می گردد.

۵. جمع بندی

آنچه در نوشتار حاضر تبیین شد با هدف دستیابی به تحکیم ایمان و اخلاق در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان باهنر اصفهان می باشد و نتایج بیانگر آن است که جو و محیطی که دانشجویان در آن مشغول به تحصیل میباشند و در این دوره در این جو و محیط زندگی میکنند در ایجاد این روحیه دینداری و خدا باوری بسیار مهم است و دانشجویان متاثر از این جو میباشند و جو مناسب میتواند آنان را در ابعاد مختلف دینی پرورش دهد و میل و رغبت آنان را افزایش یا بالعکس به مرحله سقوط رساند و دستیابی به این اهم باتوجه به برنامه ریزی مدیران سازمان و فراهم کردن شرایط و جو مطلوب دانشجویان از جنبه های مختلف میتواند مہیاشود بنابراین باید شرایطی فراهم گردد تا دانشجویان از لحاظ پایبندی به عبادیات و شرعیات نیز بیشتر نمایان شده و بتوانند با این روحیه در آینده شغلی خود و پیشرفت کشور ظاهر شوند و الگوی نمونه مکتب الهی گردند و کسب دانش در دانشگاه با کسب معارف دینی برای دانشجویان پیوند خورده و افزایش یابد. محیط سازمانی یکی از عوامل بسیار مهم تاثیر گذار در شخصیت دانشجویان است و دانشگاه ها شامل محیط های متنوعی میباشند از جمله میتوان به محیط دینی و مذهبی، فرهنگی و محیط سیاسی و محیط اقتصادی و محیط آموزشی و یا محیط اجتماعی اشاره کرد و همچنین تفاوت دانشگاه ها منحصر در وضعیت فیزیکی و مادی آنها نیست و اغلب محیط متفاوت باعث تفکیک آنها از یکدیگر میگردد. رابطه بین محیط و جو سازمانی بر باورهای دینی دانشجویان در دانشگاه فرهنگیان باهنر اصفهان که در این مقاله مورد بررسی قرار گرفته است نتایج این بررسی حاکی از آن است که اعتقادات و باورهای دینی دانشجویان در حد بالایی بوده و این نتایج ارتباط با جو سازمانی دانشگاه را مشهود مینماید که جو سازمانی بر اعتقادات و باورهای دانشجویان تاثیر گذار بوده است و این نتایج

بانتایج پژوهشهای دیگر در این حوزه تقریباً همسوم میباشد همانطور که حبیب زاده در پژوهش خود در بین دانشجویان دانشگاه تهران به این نتیجه رسیده است که در بعد اعتقادات و تکالیف فردی بیشترین نمره و در بعد جمعی کمترین نمره بوده است ولی در این پژوهش انجام فردی عبادات نسبت به جمعی کمتر ارزیابی شده است.

منابع

- اذربایجانی، مسعود. (۱۳۸۷) روان شناسی دین از دیدگاه ویلیام جیمز، قم. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چ ۱
- بیات، یحیی، تلخایی، محمود (۱۳۸۱) بررسی میزان آگاهی دانش آموز دختر و پسر دوره متوسطه، طرح پژوهشهای سازمان آموزش و پرورش استان زنجان

- پناهی، علی احمد (۱۳۸۴) **ارامش در پرتو نیاپیش، قم**: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- توسلی، غلام عباس، مرشدی، ابوالفضل (۱۳۸۵) **سطح دینداری و گرایشهای دینی دانشجویان دانشگاه صنعتی امیرکبیر، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور مجله جامعه شناسی ایران** ش ۷
- ثناگو، اکرم، جوئیاری، لیلیا، مهرآور، فاطمه (۱۳۹۱) **بررسی دیدگاه گروهی از دانشجویان علوم پزشکی در خصوص جوسازمانی و محیط دانشگاهی، فصلنامه جنتاشاپیر دوره سوم شماره ۲.**
- ثناگو، اکرم، فغانی، مریم، جوئیاری، لیلیا، منصوریان، زادرضا (۱۳۹۲) **بررسی دیدگاه دانشجویان در خصوص جواموزشی در دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۰، مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی، دوره ۶ ش ۱۲**
- جمشیدیان، مهدی، خوش اخلاق، رحمان، قیاسیان، مرتضی (۱۳۷۶) **کاربرد مدل شش وجهی در ارزیابی جوسازمانی، فصلنامه دانش مدیریت شماره ۳۵ و ۳۶**
- جوادی املی، عبدالله (۱۳۸۲) **دین شناسی، تنظیم محمد مصطفی پور، قم: مرکز نشر اسراء**
- حبیب زاده خطبه سرا، رامین (۱۳۸۴) **بررسی انواع دینداری در بین دانشجویان دانشگاه تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس**
- حسین پور، محمد (۱۳۸۴) **بررسی برخی الگوهای رفتاری و مذهبی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بهبهان در دوران تحصیل، فصلنامه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، ش ۲۸**
- خوبی نژاد، غلامرضا (۱۳۸۰) **روش تحقیق علوم تربیتی. انتشارات سمت**
- دورکیم، امیل (۱۳۸۳) **صورتبندی حیات دینی ترجمه باقر پرهام، تهران: نشر مرکز.**
- دیویس، کیت و جان نیواستورم (۱۳۷۰) **رفتار انسانی در کار (رفتار سازمانی) ترجمه محمد علی طوسی، تهران: مرکز آموزشی مدیریت دولتی**
- سراج زاده، سید حسین، توکلی، مهناز (۱۳۸۰) **بررسی تعاریف عملیات دینداری در پژوهش های اجتماعی، فصلنامه پژوهش، شماره ۲۰-۲۱ سال پنجم.**
- سراج زاده، حسین (۱۳۸۳) **چالش های دین و مدرنیته، تهران: طرح نو**
- سلمانپور، محمد جواد (۱۳۸۴) **هویت دانشجوی، فصلنامه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی ش ۲۸-۴۷ تا ۸۴**
- شجاعی زند، علیرضا (۱۳۸۴) **مدلی برای سنجش دینداری، جامعه شناسی ایران** ش ۱
- شریعتمداری، علی (۱۳۹۰) **تعلیم و تربیت اسلامی، موسسه انتشارات امیرکبیر، چاپ ۲۳**

- شعاری نژاد، علی اکبر (۱۳۸۸). روان شناسی فرهنگ و تربیت، واقعیت‌های روان شناسی تربیت و فرهنگ (فراموش شده) تهران: امیرکبیر

- شریفی، حسن پاشا، شریفی نسترن. (۱۳۸۳). روش های تحقیق در علوم رفتار. تهران: انتشارات سخن

- شیرازی، ماندانا؛ آقاملایی، تیمور؛ دادگران، ایده؛ قنبرنژاد، امین. (۱۳۹۳). طراحی و بررسی اعتبار و پایایی ابزار سنجش محیط آموزشی آکادمیک در دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان. گام های توسعه در آموزش پزشکی، مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دوره یازدهم، شماره اول، ص ۴۵-۵۴

- عبدی، مجتبی، رضایی، احمد (۱۳۹۳) سنجش دینداری در میان دانشجویان جوان دانشگاه مازندران، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات راهبردی ورزش و رشد جوان، ش ۲۴، ۱۱۳، ۹۷.

- عسگری، پرویز، روشنی، خدیجه، بافت، حمیده، ضمیری، امین (۱۳۹۰) رابطه باورهای مذهبی و شادکامی با بخشودگی دانشجویان دانشگاه آزاد اهواز، مجله یافته های نو در روان شناسی: ش ۲۱ سال ۶، ص ۱۱۰-۱۲۱

- فرنچ، وی. و اس. بل، (۱۳۸۵) مدیریت تحول در سازمان ترجمه مهدی الوانی و حسن دانایی فرد، تهران: صفار چ ۱۲

- فقیهی، علی نقی، خدایاری فرد، محمد، غباری بناب، باقر، شکوهی یکتا، محسن (۱۳۸۵) بررسی الگوی دینداری از منظر قرآن و سنت، فصلنامه اندیشه دینی

- گودرزی، اکرم، کمینیان، وجیهه (۱۳۸۱) اصول و مبانی نظریه های جو و فرهنگ سازمانی، چ اول، ناشر جهاد دانشگاهی اصفهان

- محمدی، مهدی، کشاورزی، فهیمه، حیدری، الهام، (۱۳۹۳) ارائه ی الگوی علی کیفیت محیط دانشگاه و انسجام تحصیلی و اجتماعی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان، روشها و مدلها روان شناختی سال چهارم ش ۱۶

- میرسندسی، محمد (۱۳۹۰) مقدمه ای بر جامعه شناسی دین و انواع دینداری، چ اول، تهران: جامعه شناسان

- نجاتی، عثمان (۱۳۸۴) قرآن و روان شناسی، ترجمه عباس عرب، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی و مراکز آموزش عالی، فصلنامه علوم تربیتی و زمینه های وابسته دانشگاه آزاد اسلامی رودهن دوره اول ش ۱.